

Eduskunnan hallintovaliokunnan asiantuntijalausuntopyyntö

Kaakkois-Suomen TE-toimiston asiantuntijalausunto (HE 207/2022 vp)

Kesän lausuntokierroksen jälkeen esitykseen tehdyt muutokset ovat kannatettavia. Kokemukseemme pohjautuen näemme, että kunnilla ja TE-toimistolla on yhteistyössä hyvät mahdollisuudet uudistuksen toteuttamiseen, mikäli sen valmisteluun ja käyttöönottoon on riittävästi aikaa ja resursseja sekä yhteinen ymmärrys uudistuksesta ja sen tavoitteista. Samaan aikaan muutoksessa on edelleen useita huolenaiheita, epäselvyyksiä ja avoimena olevia kysymyksiä.

Uudistuksen laajuudesta huolimatta sille asetut työllisyyden edistämisen tavoitteet ovat melko pienet etenkin, jos niitä valutetaan ylätasolta yksittäisiin kuntiin asti. Ovatko tavoitteet liian pienet suhteessa uudistukseen vai onko uudistus liian suuri suhteessa siihen, mitä sillä tavoitellaan?

Kesällä 2022 lakimuutoskokonaisuudesta antamassamme lausunnossa totesimme: ”Kaakkois-Suomen TE-toimisto tuottaa tällä hetkellä TE-palvelut kahden maakunnan, Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson alueella. Kokemukseemme pohjalta näemme, että TE-toimiston tekemällä tiiviillä sopimus pohjaisella yhteistyöllä paikallisten sote-palvelujen (tulevat hyvinvointialueet), alueen kuntien, Kansaeläkelaitoksen, oppilaitosten ja muiden työllisyystoimijoiden kanssa, on mahdollista toteuttaa hyvää asiakaslähtöistä ja vaikuttavaa TE-palvelua ilman järjestämisvastuiden muuttamista. Tällöin yhteisen tekemisen energia voidaan kohdentaa asiakaspalveluun ja sen kehittämiseen.”

Uudistuksen painopiste vaikuttaisi olevan TE-toimiston henkilöasiakaspalvelutehtäviin liittyvän järjestämisvastuun siirrossa valtiolta kunnille. Vaikutavien työllisyyspalvelujen tuottamisessa työnhakijoiden ja työnantajien palvelu kulkevat käsikädessä. Työnantajien ja yritysten palvelut ja niihin liittyvät resurssit niin valtion kuin kuntienkin osalta jäävät esityksessä edelleen hyvin avoimiksi. Samoin valtion ja kuntien välinen työnjako. Odotusarvona on, että kannustava rahoitusmalli synnyttää joko uusia työllistymismahdollisuuksia tai parantaa työnantajien ja työnhakijoiden kohtaantoa. Kunnat ovat hyvin erilaisissa lähtöasetelmissä niin työllisyyden kuin väestönkin kehityksen suhteen. Toisaalta jo entuudestaan kunnat ovat merkittävässä roolissa osaavan työvoiman kouluttamisessa. On melko epäselvää, miten järjestämisvastuun siirtäminen valtiolta kunnille tosiasiaa auttaisi

23.1.2023

synnyttämään uusia työmahdollisuuksia avoimille työmarkkinoille, tukemaan alueellista liikkuvuutta ja parantamaan osaavan työvoiman saatavuutta.

Uudistuksessa työvoimaviranomaisten määrä kasvaisi todennäköisesti huomattavasti verrattuna nykytilanteeseen. Työnhakija-asiakkaiden palveluprosessit ovat varsin tarkkaan säänneltyjä, mutta muilta osin työvoimaviranomaiselle jäisi melko suuri vapaus palvelujen tuottamiseen. Näemme että kaikkien asiakasryhmien – niin henkilöasiakkaat kuin yrityksetkin – osalta on tärkeää turvata tietyn tasoisten ja sisältöisten palvelujen yhdenvertainen ja tasapuolinen saatavuus koko Suomessa. Miten tästä huolehditaan uudistuksessa, jossa TE-palvelujen järjestämisvastuu voi pirstoutua hyvin erilaisiin kokonaisuuksiin?

Meneillään olevista työllisyyden kuntakokeiluista ei vielä ole saatavissa konkreettisia tuloksia, jotka puoltaisivat tai muutoin tukisivat uudistuksen toteuttamista. Myös hyvinvointialueet, jotka ovat keskeinen yhteistyökumppani haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevien työnhakijoiden palvelussa, ovat vasta aloittaneet toimintansa. Esimerkiksi Kaakkois-Suomessa tällä hetkellä noin joka kolmas työnhakija tarvitsee työllistymisensä edistämiseksi myös muita kuin työnvälitykseen tai osaamisen kehittämiseen liittyviä palveluja – nuo palvelut ovat valtaosin vuoden 2023 alusta alkaen hyvinvointialueiden, eivät kuntien, vastuulla. On hyvä, että työvoimaviranomaisella olisi velvollisuus valtakunnallisen tietovarannon, palvelualustan ja asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden käyttöön, mutta miten asiakkaiden sujuvan kulkemisen lisäksi varmistetaan myös tiedon sujuva kulku palveluverkoston eri toimijoiden välillä?

TE-palveluissa asiakaspalvelua ja -ohjausta tekevät asiantuntijat ovat keskeisessä roolissa siinä, että työnhakijat saavat tarvitsemaansa tukea työllistymisensä edistämiseen myös muutoksen toteuttamisen jälkeen. Huomioiden uudistukseen valmistautumisen vaatimat TE-asiantuntijaresurssit ja muut sen välilliset vaikutukset TE-toimiston tällä hetkellä toteuttamaan asiakaspalveluun, näemme muutoksen läpi viemisen tukemisen tulisi olla huomattavasti vahvempaa kuin TE-toimiston henkilöstölle tarjottava muutostalvonnus ja linjaus siitä, että henkilöstö siirtyisi kuntiin liikkeen luovutuksen periaatteella ilman minkäänlaista suoja-aikaa irtisanomisille. Suuressa osassa kuntia ei ole asiantuntijatasoista osaamista siirtymässä olevasta palvelukokonaisuudessa ja koska järjestelmä on pirstaloitumassa useisiin pieniin kokonaisuuksiin, niin TE-toimistoista joudutaan kohdentamaan resursseja useisiin eri valmisteluihin. Samaan aikaan TE-toimiston henkilöstö on varsin kuormittunut ns. pohjoismaiseen työvoimapalvelumalliin siirtymisen ja muiden meneillään olevien uudistusten (mm. palkkatuki-uudistus, yli 55-vuotiaiden muutosturva, asiakastietojärjestelmä-uudistus) vuoksi, lisäksi tulevaisuuden epävarmuus lisää tuota kuormitusta.

Työmarkkinoilla voi tapahtua nopeita muutoksia, joilla voi olla huomattavia vaikutuksia työvoimaviranomaisen kykyyn vastata riittävällä nopeudella syntyviin uusiin asiakastarpeisiin. Esimerkiksi muutaman viimeisen vuoden aikana Kaakkois-Suomessa työnhakija-asiakkaiden määrä on nopeasti ensin kasvanut noin 32 000 reiluun 42 000 ja sen jälkeen laskenut

23.1.2023

tämänhetkiseen noin 25 000. Miten tulevaisuudessa huolehditaan siitä, että myös erilaisissa muutostilanteissa hyvin erilaisilla työvoimaviranomaisilla on riittävä kyky (resurssit, osaaminen) reagoida ja tarjota palvelua viivytyksettä ja yhdenvertaisesti kautta Suomen?

Tässä kohden uudistuksen valmistelua olisi tärkeää vielä kerran varmistaa se, että muutoksen suunta on sellainen, että se tukee tulevaisuudessakin erilaisissa työllisyysnäkymissä tehokasta ja vaikuttavaa työllisyyspalvelujen järjestämistä.

Johtaja

Jari Saarinen

Palvelujohtaja

Tiia Piikki